

SIA „Ernst & Young Baltic” ziņojums par Igaunijas un Lietuvas prakses izvērtēšanu un priekšlikumiem iedzīvotāju ienākuma nodokļa piemērošanai ienākumam, kas gūts no darba devējam piederošas automašīnas izmantošanas privātajām vajadzībām.

1. Ziņojuma būtība

SIA „Ernst & Young Baltic” ir izstrādājusi ziņojumu par Igaunijas un Lietuvas praksi, kā arī par priekšlikumiem, kā piemērot iedzīvotāju ienākuma nodokli par darbiniekam, kapitālsabiedrības valdes loceklim un padomes loceklim, personai, kas pilda pienākumus veltētā valsts pārvaldes institūcijā, citā veltētā amatā, kurā persona iecelta, pamatojoties uz Saeimas, Ministru kabineta un pašvaldības domes lēmumu, kā arī šo personu ģimenes locekļiem (visi minētie turpmāk tekstā - darbinieks) doto labumu no darba devējam piederoša vai rīcībā esoša vieglās pasažieru automašīnas izmantošanas personīgajām vai ar uzņēmuma saimniecisko darbību nesaistītām vajadzībām (turpmāk tekstā - Ziņojums).

Šobrīd normatīvie akti neparedz specifisku kārtību, kādā iedzīvotāju ienākuma nodoklis (turpmāk tekstā - IIN) piemērojams darbinieka gūtajam labumam no darba devējam piederošas vieglās pasažieru automašīnas izmantošanas personīgajām vajadzībām, kā arī nodokļa administrēšanas kārtību no minētā ienākuma. Valstī radusies situācija, ka automašīnas izdevīgāk reģistrēt uz juridisko personu vārda.

Ziņojumā paredzētā kārtība attiecināma gan uz privātajiem uzņēmumiem, gan uz valsts sektoru. No nodokļa maksāšanas būtu jāatbrīvo operatīvie un specializētie transporta līdzekļi.

Ziņojumā veikta Igaunijas un Lietuvas piemērotās prakses izvērtēšana un aplūkota minēto valstu pieredze IIN administrēšanā no ienākuma, kas gūts no automašīnas izmantošanas privātajām vajadzībām.

Ziņojumā izvērtēti vairāki priekšlikumi, taču, mūsdiā, izvērtējot priekšlikumus, ir svarīgi vērst uzmanību uz to, ka nodoklim no darba devējam piederošas vai darba devēja rīcībā esošas vieglās pasažieru automašīnas izmantošanas personīgajām vajadzībām jābūt:

- 1) sociāli taisnīgam, proti, nodokļa maksājumam jābūt salīdzināmam ar darbinieka reāli gūto labumu, kā arī normatīvajos aktos jāparedz iespēja nodokli nemaksāt tādā gadījumā, ja darba devēja automašīna netiek izmantota privātajām vajadzībām;
- 2) viegli administrējamam, ar saprotamiem principiem, lai neradītu papildus administratīvo slogu darba devējiem.

Ziņojumā iekļauti četri dažādi priekšlikumi, kā Latvijā būtu iespējams ieviest un administrēt IIN piemērošanu gūtajam labumam no darba devējam piederošas vai darba devēja rīcībā esošas vieglās pasažieru automašīnas (turpmāk tekstā - Dienesta automašīna) izmantošanas personīgajām vajadzībām, kā arī ieteikti uzņēmuma gadījumi.

Tāpat nepieciešams noteikt kārtību, ka gadījumos, ja Dienesta automašīnu lieto vairāki darbinieki, nodoklis sadalāms starp darbiniekiem (labuma guvējiem).

Ja tiek ieviests vairāk nekā viens ieteiktais veids, kādā uzņēmums aprēķina nodokli par šo ienākumu, uzņēmumam jābūt tiesībām izvēlēties, kādu aprēķina metodi piemērot par savām Dienesta automašīnām.

Zemāk norādīti četri minētie priekšlikumi:

1. IIN tiek piemērots darbinieka gūtajam labumam no Dienesta automašīnas izmantošanas, veicot aprēķinu atbilstoši attaisnojuma dokumentācijā (maršruta lapās) norādītajam darbinieka personīgajām vajadzībām nobrauktajam attālumam. IIN tiek aprēķināts, pamatojoties uz noteiktas maksas piemērošanu par katru privātajām vajadzībām nobraukto kilometru.
2. Tiek piemērots fiksēts IIN (Fiksētais nodoklis) par katras Dienesta automašīnas izmantošanu privātajām vai darba devēja nesaimnieciskajām vajadzībām.
3. IIN tiek piemērots darbinieka gūtajam labumam no Dienesta automašīnas izmantošanas, labumu aprēķinot no katras automašīnas faktiskās vērtības, piemērojot koeficientu.
4. Tiek noteikta proporcija Dienesta automašīnas izmantošanai darba devēja saimnieciskajām vajadzībām un nesaimnieciskajām vajadzībām 75/25. Par Dienesta automašīnas lietošanu nesaimnieciskajām vajadzībām attiecīgi tiek palielināts uzņēmumu ienākuma nodoklis (turpmāk tekstā - UIN).

Ziņojumā paredzēti iespējamie izņēmuma gadījumi attiecībā uz speciālu kategoriju automašīnām. Ziņojumā izvērtēta IIN piemērošana Dienesta automašīnas izmantošanai un netiek skatīta ietekme uz pievienotās vērtības nodokli.

Ziņojuma Pielikumā Nr. 1 esam veikuši aptuvenu nodokļu efekta aprēķinu minētajiem priekšlikumiem.

2. Priekšlikumi

2.1. IIN piemērošana, piemērojot noteiktu maksu par katru kilometru, kas nobraukts ar Dienesta automašīnu privātajām vajadzībām.

Priekšlikuma būtība

Tiek saglabāta pašreizējā kārtība, kas nosaka uzņēmumam par pienākumu sagatavot attaisnojuma dokumentāciju (ceļazīmes). Papildus esošajai kārtībai tiek noteikts pienākums obligāti ceļazīmēs norādīt darbinieka nobraukto attālumu privātajām vajadzībām. Šis priekšlikums ir līdzīgs Igaunijā pašreiz piemērotajai praksei.

IIN tiek piemērots, par pamatu ņemot summu („neto” labumu), kas tiek aprēķināta atbilstoši attaisnojuma dokumentācijā (ceļazīmē) norādītajam darbinieka personīgajām vajadzībām nobrauktajam attālumam ar Dienesta automašīnu.

IIN administrēšanas kārtība

Lai īstenotu pienācīgu IIN administrēšanas kārtību, darbinieks par Dienesta automašīnas izmantošanu aizpilda attaisnojuma dokumentāciju (ceļa zīmi).

Attaisnojuma dokumentācijā (ceļa zīmē) tiek norādīti darbinieka veiktie braucieni kā darba vajadzībām, tā personīgajām vajadzībām.

Attaisnojuma dokumentācijā (ceļa zīmē) darbinieks norāda:

- ▶ datumu,
- ▶ automašīnas modeli, reģistrācijas datus,
- ▶ automašīnas vadītāja vārdu, uzvārdu, personas kodu,
- ▶ automašīnas nobraukuma rādītāja datus pirms brauciena,
- ▶ brauciena mērķi,
- ▶ automašīnas nobraukuma rādītāja datus pēc brauciena,
- ▶ nobraukto attālumu kilometros,
- ▶ informāciju par degvielas uzpildi (datums, daudzums, degvielas veids, summa),
- ▶ ja brauciens norādīts - privāti, tad nav nepieciešams norādīt brauciena mērķi.

Atbilstoši minētajai informācijai darba devējam jāspēj identificēt darbinieka braucieni, kas veikti darba vajadzībām un braucieni, kas veikti personīgajām vajadzībām.

Attaisnojuma dokumentācija (ceļazīme) tiek glabāta automašīnā. Par Dienesta automašīnas lietošanu katru reizi tiek aizpildīta attiecīgā attaisnojuma dokumentācija (ceļazīme).

Līdz nākamā mēneša 5. datumam darbinieks iesniedz darba devējam aizpildītu attaisnojuma dokumentāciju (ceļazīmes), kurās papildus norādīti darbinieka iepriekšējā mēneša nobraukuma rādītāja beigu dati un automašīnas nobraukuma rādītāja dati atskaites mēneša beigās, degvielas patēriņš un atlikums.

IN aprēķināšanas kārtība

Kad no darbinieka saņemta aizpildīta attaisnojuma dokumentācija (ceļazīme) par iepriekšējā mēneša nobraukumu, darba devējs veic IIN aprēķinu atbilstoši šādai formulai:

$$P * K = X, \text{ kur}$$

P - Darbinieka personīgajām vajadzībām nobrauktie kilometri;

K - maksa par kilometru, kas nobraukts ar Dienesta automašīnu privātajām vajadzībām (Igaunijā šī maksa ir 0.18 LVL);

X - Darbinieka ienākums.

Ministru kabinets nosaka koeficientu K, kurā iekļautas izmaksas, kas rodas saistībā ar automašīnas izmantošanu, tajā skaitā, arī degvielas izmaksas.

Darbinieka ienākums uzskatāms par labumu. Attiecīgi aprēķināms IIN un veicamas valsts sociālās apdrošināšanas obligātās iemaksas (VSAOI) vispārējā kārtībā.

Ja darbiniekam nav bijuši privāti braucieni, tad tiek uzskatīts, ka darbinieks nav guvis labumu, tātad, IIN nav piemērojams.

Pēc IIN un VSAOI aprēķināšanas darba devējs atbilstoši likumā „Par iedzīvotāju ienākuma nodokli” veic IIN un VSAOI iemaksu valsts budžetā. Tā kā tiek piemērots IIN un VSAOI, UIN vajadzībām izmaksas ir uzskatāmas par ar saimniecisko darbību saistītām izmaksām.

Secinājumi

IIN piemērošana, pamatojoties uz aizpildītu attaisnojuma dokumentāciju un rēķinot noteiktu maksu par katru kilometru, kas nobraukts ar Dienesta automašīnu privātajām vajadzībām, ir laikietilpīga gan darba devējam, gan darbiniekam.

Turklāt šajā variantā darbinieka gūto labumu ir sarežģīti noteikt precīzi. Iespējamās situācijas, kad darbinieks, lai izpildītu prasību par aizpildītas ceļazīmes glabāšanu automašīnā, katru dienu aizpilda attaisnojuma dokumentāciju, taču mēneša beigās, pirms iesniegšanas darba devējam koriģē ceļazīmi, samazinot privātajām vajadzībām un palielinot uzņēmuma saimnieciskajām vajadzībām nobrauktos kilometrus. Lai izslēgtu šādu iespēju, būtu nepieciešama stingra uzskaites un numerācijas kārtība ceļazīmēm, kas, savukārt, būtu liels administratīvs slogs. Arī Valsts ieņēmumu dienesta pārbaudes gadījumos Dienesta automašīnas lietošanu privātām vajadzībām būtu grūti pamatot.

Pamatojoties uz augstākminētajiem argumentiem, šādu IIN piemērošanas variantu, kas līdzinās Igaunijā pašreiz esošai praksei, nebūtu ieteicams ieviest Latvijā.

Galvenie ietekmētie normatīvie akti

- ▶ Likums „Par iedzīvotāju ienākuma nodokli”;
- ▶ 2006. gada 26. septembra Ministru Kabineta noteikumi Nr. 793 „Likuma "Par iedzīvotāju ienākuma nodokli" normu piemērošanas kārtība”;
- ▶ 1998. gada 31. marta Ministru kabineta noteikumi Nr. 112 „Noteikumi par ienākumiem, par kuriem jāmaksā algas nodoklis”.

2.2. Fiksētas likmes IIN piemērošana Dienesta automašīnām

Priekšlikuma būtība

Priekšlikums paredz piemērot fiksētu IIN (turpmāk tekstā - „Fiksētais nodoklis”), kas noteikts no šādiem kritērijiem - pamata likme, kas ir vienāda visām automašīnām, un mainīgā likme, kas noteikta atbilstoši automašīnas vecumam un motora tilpumam, kopā veidojot Fiksēto nodokli. Fiksētais nodoklis maksājams par katru darba devējam piederošu vai rīcībā esošu automašīnu, kas kā Dienesta automašīna tiek izmantots darbinieku privātajām vajadzībām. Darba devējam ir pienākums noteikt privātajām vajadzībām izmantojamās Dienesta automašīnas. Par tām automašīnām, kas netiek izmantotas darbinieku privātajām vajadzībām, Fiksētā nodokļa maksājums nav jāveic.

Fiksētais nodoklis sastāv no šādiem ieņēmumiem:

► Pamata likme:

Fiksētā nodokļa likme par katru darba devēja īpašumā vai turējumā esošo Dienesta automašīnu, kas tiek lietota privātām vajadzībām, tiek noteikta, piemēram, 10.00 lati mēnesī.

Fiksētā nodokļa maksātāji ir visi darbinieki par katru darba devēja īpašumā vai turējumā esošo Dienesta automašīnu, kas tiek lietota privātām vajadzībām.

Absolūtā Fiksētā nodokļa likme tiek noteikta, summējot pamata likmi un likmes, kas atkarīgas no automašīnas vecuma un motora tilpuma.

► Likme, kas atkarīga no Dienesta automašīnas vecuma:

Atkarībā no Dienesta automašīnas vecuma (skaitot no pirmā reģistrācijas gada ārvalstīs) noteikta mēneša papildus likme sekojošā apmērā:

- 1) iepriekš neregistrētām automašīnām un automašīnām, kas nav vecākas par vienu gadu, kopš tās pirmreizējās reģistrācijas, - 5.00 lati;
- 2) gadu līdz četrus gadus vecām automašīnām - 4.00 lati;
- 3) piecus līdz desmit gadus vecām automašīnām - 3.00 lati;
- 4) 11 līdz 25 gadus (ieskaitot) vecām automašīnām - 1.50 lati.

► Likme, kas ir atkarīga no Dienesta automašīnas motora tilpuma:

Dienesta automašīnai ar motora tilpumu 3001 kubikcentimetrs un lielāku tiek noteikta mēneša papildus likme sekojošā apmērā:

- 1) automašīnai ar motora tilpumu no 3001 kubikcentimetra līdz 3500 kubikcentimetriem - 2.00 lati;
- 2) automašīnai ar motora tilpumu no 3501 kubikcentimetra līdz 4000 kubikcentimetriem - 3.00 lati;
- 3) automašīnai ar motora tilpumu no 4001 kubikcentimetra līdz 4500 kubikcentimetriem - 4.00 lati;
- 4) automašīnai ar motora tilpumu 4501 kubikcentimetrs un lielāku - 5.00 lati.

Nodokļa aprēķins

Maksimālā ietekme uz valsts budžetu no Dienesta automašīnas izmantošanas privātām vajadzībām no vienas vienības gadā:

Fiksētā nodokļa ieņēmumu veids	Summa (Ls) mēnesī
Pamata likme	10.00
Likme, kas ir atkarīga no automašīnas vecuma	5.00
Likme, kas ir atkarīga no automašīnas motora tilpuma:	5.00
KOPĀ:	20.00
Kopējie ieņēmumi par gadu	240.00

Minimālā ietekme uz valsts budžetu no Dienesta automašīnas izmantošanas privātām vajadzībām no vienas vienības gadā ir **120.00 latī** (10.00 latī x 12 mēneši).

Attiecīgi aprēķinātajam IIN aprēķināmas arī VSAOI. Tā kā tiek piemērots IIN un VSAOI, UIN vajadzībām izmaksas ir uzskatāmas par ar saimniecisko darbību saistītām izmaksām.

Nodokļa administrēšana

Fiksētā nodokļa aprēķināšanu veic AS „Ceļu Satiksmes drošības direkcija” (turpmāk tekstā - CSDD).

Ieteikums nodokļa aprēķināšanas funkciju deleģēt CSDD pamatojams ar faktu, ka CSDD funkcijās ietilpst citu ar automašīnu saistītu maksājumu, tai skaitā, nodokļu un nodevu, administrēšanu. Turklāt, CSDD ir pieejama nepieciešamā automašīnu parametru datu bāze, lai efektīvi veiktu nepieciešamos aprēķinus.

CSDD veic konkrētās Dienesta automašīnas Fiksētā nodokļa aprēķināšanu atbilstoši iepriekš minētajam aprēķinam.

Ikgadējās transportlīdzekļa tehniskās apskates laikā CSDD darba devēja pārstāvim izsniedz izdruku, kurā norādīts Dienesta automašīnai piesaistītā Fiksētā nodokļa apmērs attiecīgajā gadā.

Fiksētā nodokļa aprēķins tiek veikts un izdruka izsniegta gadījumos, kad darba devējs vai darba devēja pārstāvis, kurš ieradies uz Dienesta automašīnas ikgadējo tehnisko apskati, norādījis, ka Dienesta automašīna tiek izmantota arī darbinieku privātām vai ar uzņēmuma darbību nesaistītām vajadzībām.

Darba devējs, saņemot CSDD veikto Fiksētā nodokļa aprēķinu, veic aprēķinātā IIN iemaksu valsts budžetā, proporcionāli veicot IIN maksājumu par tiem darbiniekiem, kuri attiecīgajā periodā izmanto Dienesta automašīnu privātām vai ar uzņēmuma darbību nesaistītām vajadzībām.

Darba devējs iekļauj informāciju par samaksāto Fiksēto nodokli ikmēneša darba devēja ziņojumā par valsts sociālās apdrošināšanas obligātajām iemaksām no darba ņēmēju ienākumiem, iedzīvotāju ienākuma nodokli un uzņēmējdarbības riska valsts nodevu pārskata mēnesī (turpmāk tekstā - darba devēja ziņojums) par attiecīgajiem darbiniekiem.

Nodokļu administrācijas kompetence Fiksētā nodokļa piemērošanas gadījumā ir veikt darba devēja pārbaudes, konstatējot, vai Dienesta automašīna, kuru izmanto darbinieks, tiek izmantota arī darbinieka privātām vajadzībām un vai attiecīgi ir veikta Fiksētā nodokļa samaksa valsts budžetā.

Lai atvieglotu kontroles veikšanu, darba devējs izstrādā iekšējus Dienesta automašīnas izmantošanas noteikumus, kuros noteikts, vai attiecīgā Dienesta automašīna ir izmantojama darbinieka privātām vajadzībām.

Secinājums

Fiksētais nodoklis ir viegli administrējams, daļēji nodalot administratīvo slogu CSDD.

Turklāt, Fiksētā nodokļa ieviešanas gadījumā nav jāveic braucienu uzskaitē, tādējādi tiek atvieglota darba devēja administratīvo procedūru veikšana.

Pamatojoties uz augstākminētajiem argumentiem, šādu Fiksētā nodokļa piemērošanas variantu būtu ieteicams ieviest Latvijā.

Galvenie ietekmētie normatīvie akti

- ▶ Likums „Par iedzīvotāju ienākuma nodokli”;
- ▶ 2006. gada 26. septembra Ministru Kabineta noteikumi Nr. 793 „Likuma "Par iedzīvotāju ienākuma nodokli" normu piemērošanas kārtība”;
- ▶ 1998. gada 31. marta Ministru kabineta noteikumi Nr. 112 „Noteikumi par ienākumiem, par kuriem jāmaksā algas nodoklis”;
- ▶ Nepieciešams izstrādāt Ministru kabineta noteikumus, kuri noteiktu CSDD funkcijas un IIN aprēķināšanas kārtību.

2.3. Nodokļu piemērošana ienākumam, kas gūts no Dienesta automašīnas izmantošanas privātām vai ar uzņēmuma darbību nesaistītām vajadzībām, veicot ienākuma aprēķinu atbilstoši Dienesta automašīnas vērtībai.

Priekšlikuma būtība

Papildus labums no Dienesta automašīnas izmantošanas darbinieka privātajām vajadzībām tiek noteikts, pamatojoties uz Dienesta automašīnas vērtību. Automašīnas vērtība tiek reizināta ar koeficientu, kā rezultātā iegūstams skaitlis, kas uzskatāms par darbinieka gūto labumu. No gūtā labuma aprēķināms IIN un par to veicamas VSAOI.

Šādā gadījumā nav jāveic braucienu uzskaitē, kas, tādējādi, neveido papildus administratīvu slogu darba devējam.

Ja automašīna saskaņā ar darba devēja norādīto informāciju netiek lietota privātajām vajadzībām, IIN netiek aprēķināts.

Nodokļa aprēķināšana

Par Dienesta automašīnas vērtību tiek noteikta, piemēram, automašīnas iegādes vērtība.

Lai noteiktu konkrētu labumu, kas gūts no Dienesta automašīnas izmantošanas privātām vajadzībām, Dienesta automašīnas vērtība tiek reizināta ar koeficientu, piemēram, kā Lietuvas plānotajā variantā 0,75%, tādējādi iegūstot mēneša papildus labuma apmēru.

Piemērs

Dienesta automašīnas vērtība: 10 000 EUR

Papildus vērtība mēnesī :75 EUR (10 000 EUR * 0.75).

Attiecīgi par aprēķināto labumu piemērojams IIN un aprēķināmas un VSAOI. Tā kā tiek piemērots IIN un VSAOI, UIN vajadzībām izmaksas ir uzskatāmas par ar saimniecisko darbību saistītām izmaksām.

Nodokļa administrēšana

IIN aprēķināšanu veic CSDD atbilstoši augstāk minētajam aprēķinam.

Ikgadējās transportlīdzekļa tehniskās apskates laikā CSDD darba devēja pārstāvim izsniedz izdruku, kurā norādīts Dienesta automašīnai piesaistītā IIN apmērs attiecīgajā gadā.

IIN aprēķins tiek veikts un izdruka izsniegta gadījumos, kad darba devējs vai darba devēja pārstāvis, kurš ieradies uz Dienesta automašīnas ikgadējo tehnisko apskati, norādījis, ka Dienesta automašīna tiek izmantota arī darbinieku privātām vajadzībām.

Darba devējs, saņemot CSDD veikto IIN nodokļa aprēķinu, veic aprēķinātā IIN samaksu valsts budžetā, proporcionāli veicot IIN maksājumu par tiem darbiniekiem, kuri attiecīgajā periodā izmantojuši Dienesta automašīnu privātām vai ar uzņēmuma darbību nesaistītām vajadzībām.

Darba devējs iekļauj informāciju par samaksāto IIN ikmēneša darba devēja ziņojumā par attiecīgajiem darbiniekiem.

Nodokļu administrācijas kompetence IIN piemērošanas gadījumā ir veikt darba devēja pārbaudes, konstatējot, vai Dienesta automašīna, kuru izmanto darbinieks, tiek izmantota arī darbinieka privātām vajadzībām un vai attiecīgi ir veikta IIN samaksa valsts budžetā.

Lai atvieglotu kontroles veikšanu, darba devējs izstrādā iekšējus darba devēja Dienesta automašīnas izmantošanas noteikumus, kuros noteikts, vai attiecīgā Dienesta automašīna ir izmantojama darbinieka privātām vajadzībām.

Secinājums

IIN, veicot ienākuma aprēķinu atbilstoši Dienesta automašīnas vērtībai, ir viegli administrējams, daļēji nodalot administratīvo slogu CSDD.

Turklāt, gadījumā, ja IIN tiek aprēķināts atbilstoši Dienesta automašīnas vērtībai, darba devējam nav jāveic papildus aprēķini darbinieku labuma noteikšanai, nav jāveic braucienu uzskaitē, tādējādi tiek atvieglota darba devēja administratīvo procedūru veikšana.

Pamatojoties uz augstākminētajiem argumentiem, šādu IIN piemērošanas variantu būtu ieteicams ieviest Latvijā. Būtu ieteicams izvēlēties, kuru no priekšlikumiem - 2.2. vai 2.3. punktā paredzēto - ieviest Latvijā, jo abu priekšlikumu vienlaicīga ieviešana nebūtu atbalstāma līdzīgas aprēķina metodes dēļ.

Galvenie ietekmētie normatīvie akti

- ▶ Likums „Par iedzīvotāju ienākuma nodokli”;

- ▶ 2006. gada 26. septembra Ministru Kabineta noteikumi Nr. 793 „Likuma "Par iedzīvotāju ienākuma nodokli" normu piemērošanas kārtība”;
- ▶ 1998. gada 31. marta Ministru kabineta noteikumi Nr. 112 „Noteikumi par ienākumiem, par kuriem jāmaksā algas nodoklis”;
- ▶ Nepieciešams izstrādāt Ministru kabineta noteikumus, kuri noteiktu CSDD funkcijas un IIN aprēķināšanas kārtību;
- ▶ Likums „Par uzņēmumu ienākuma nodokli”.

2.4. Automašīnas izmantošanas izmaksu sadale.

Priekšlikuma būtība

Kopējās izmaksas, kas saistītas ar darba devēja rīcībā vai īpašumā esošas automašīnas izmantošanu tiek procentuāli sadalītas (piemēram, 75/25) par tām automašīnām, kas tiek lietotas darbinieku privātajām vajadzībām. Atbilstoši attiecīgajam sadalījumam, daļu automašīnas izmaksu darba devējs drīkst uzskatīt kā saimnieciskās darbības izdevumus un, tādējādi, samazināt ar uzņēmumu ienākuma nodokli apliekamo ienākumu, taču atlikusī automašīnas izmantošanas izmaksu daļa tiek uzskatīta kā ar saimniecisko darbību nesaistītiem izdevumiem. Par ar saimniecisko darbību nesaistīto izmaksu daļu tiek palielināts budžetā maksājamais UIN.

Nodokļa aprēķināšana

Tiek noteikts, ka tikai 75% no kopējiem automašīnas izmantošanas izdevumiem ir uzskatāmi kā ar uzņēmuma saimniecisko darbību saistīti izdevumi. Taču, atlikušie 25% no automašīnas izmantošanas izdevumiem uzskatāmi kā nesaistīti ar uzņēmuma saimniecisko darbību. Tādējādi, ar uzņēmumu ienākuma nodokli apliekamais ienākums palielināms par 25% no automašīnas izmaksu vērtības.

Nodokļa administrēšana

Piemērs

Darba devējam mēnesī rodas 250 LVL izmaksas, kas tieši saistītas ar automašīnas izmantošanu. Piemērojot iepriekš noteikto sadalījumu, 187,50 LVL (75%) tiks uzskatīti kā ar uzņēmuma saimniecisko darbību saistītas izmaksas, taču 62,50 LVL (25%) tiks uzskatīti kā izdevumi, kas nav tieši saistīti ar uzņēmuma saimniecisko darbību. Tādējādi, ar uzņēmumu ienākuma nodokli apliekamais ienākums palielināms par 62,50 LVL. Attiecīgi, par šo daļu maksājamais UIN atbilstoši 15% likmei ir 9.38 LVL mēnesī.

Ņemot vērā, ka minētajā aprēķinā tiek piemērots tikai UIN, netiek piemērots IIN un VSAOI.

Secinājums

Tā kā tiek noteikts nemainīgs izmaksu sadalījums, kas piemērojams kopējām automašīnas izmaksām (t.i., 25% un 75%), tad nav nepieciešams veikt braucienu uzskaiti vai cita veida kontroli, lai noteiktu darbinieka papildus gūto ar nodokļiem apliekamo labumu.

Tādējādi, šāds priekšlikums ir vieglāk administrējams darba devējam, kā arī veido vieglāk prognozējamus ieņēmumus valsts budžetā.

Galvenie ietekmētie normatīvie akti

- ▶ Likums „Par uzņēmumu ienākuma nodokli”;
- ▶ 2006. gada 4. jūlija Ministru Kabineta noteikumi Nr. 556 „Likuma „Par uzņēmumu ienākuma nodokli” normu piemērošanas noteikumi”;
- ▶ 1998. gada 31. marta Ministru kabineta noteikumi Nr. 112 „Noteikumi par ienākumiem, par kuriem jāmaksā algas nodoklis”.

3. IIN netiek piemērots speciālo kategoriju automašīnām.

Iespējamie izņēmumi

Papildus iepriekšējos punktos norādītajiem priekšlikumiem iesakām izvērtēt nodokļa atbrīvojuma piešķiršanu darbiniekiem, kuri izmanto speciālās kategorijas transporta līdzekļus, piemēram, automašīnas ar vienu sēdvietu, automašīnas, kuras aprīkotas ar speciālām iekārtām vai kuru darba specifikas dēļ brauciena sākumpunkts un galapunkts ir, piemēram, darbinieka dzīvesvieta (piemēram, automašīnas, kas tiek izmantotas dežūrās).

Šādu speciālo kategoriju automašīnu statuss, kurām tiek paredzēts atbrīvojums no nodokļa, varētu tikt atrunāts Ministru Kabineta noteikumos.

Speciālās kategorijas automašīnas statusa mērķis ir atbrīvot no nodokļa sloga kādas īpašas kategorijas darbiniekus, attiecībā uz kuriem nav nošķirama darba devēja automašīnas izmantošana privātajam vajadzībām no automašīnas izmantošanas darba vajadzībām.

4. Igaunijas un Lietuvas prakses izvērtēšana un pieredze nodokļa administrēšanā no šāda ienākuma

Esam izvērtējuši Igaunijas un Lietuvas praksi nodokļu piemērošanā gūtajam labumam no darba devējam piederošas vieglās pasažieru automašīnas izmantošanas personīgajām vajadzībām.

4.1. Igaunija

Transportlīdzekļa vai darba devējam cita piederoša īpašuma lietošana bez maksas vai par samazinātu maksu ar uzņēmuma saimniecisko darbību nesaistītām vajadzībām, tiek uzskatīta par papildus labumu.

Maksimālā vērtība papildus labumam par darba devējam piederošas automašīnas lietošanu ir 4000 EEK mēnesī par katru automašīnu, kas tiek lietota vajadzībām, kas nav saistītas ar uzņēmuma saimniecisko darbību vai darbinieka darba pienākumiem.

Darba devējam ir jāveic nodokļu piemērošana attiecīgajiem papildus labumiem, kuriem tiek piemēroti šādi nodokļi:

- ▶ Uzņēmumu ienākuma nodoklis (likme 21/79 no apliekamās summas);
- ▶ Sociālais nodoklis (33% likme), kas aprēķināms, ņemot par pamatu nodokļa aprēķina pamatsummu un arī aprēķināto uzņēmumu ienākuma nodokli par šo papildus labumu;

- ▶ Pievienotās vērtības nodoklis, jo, saskaņā ar Igaunijas PVN likumu, darba devēja automašīnas lietošana bez maksas vai par samazinātu maksu vajadzībām, kas nav saistītas ar saimniecisko darbību, uzskatāma par pašpatēriņu.

Papildus labumi nodokļu vajadzībām neietver izmaksas, kas parasti tiek uzskatītas par algu, prēmijām, valdes locekļa atlīdzību vai maksājumiem par precēm vai pakalpojumiem, no kuriem ienākuma nodoklis ir ieturams ienākuma izmaksas vietā.

Igaunijas uzņēmumiem ir iespējams izvēlēties vienu no divām iespējam nodokļu piemērošanā attiecībā uz labumiem, kas rodas no darba devējam piederoša īpašuma lietošanas bez maksas vai par samazinātu maksu ar uzņēmuma saimniecisko darbību nesaistītām vajadzībām:

1. Fiksēts labuma apmērs

Uzņēmuma darbiniekiem ir piešķirtas lietošanā darba devēja automašīnas. Uzskaitē par braucieniem netiek veikta un ir piemērojami nodokļi papildus labumiem no automašīnas izmantošanas. Nodokļi tiek piemēroti fikstam labuma apmēram - 4 000 EEK.

Pieņemot, ka uzņēmumam pieder 3 automašīnas un uzņēmums nevēlas veikt braucienų uzskaiti, nodokļu apmērs tiek aprēķināts šādā veidā:

Papildus labuma vērtība: $3 \cdot 4\,000 \text{ EEK} = 12\,000$

Uzņēmumu ienākuma nodoklis: $12\,000 \text{ EEK} \cdot 21/79 = 3\,190 \text{ EEK}$

Sociālais nodoklis: $(12\,000 \text{ EEK} + 3\,190 \text{ EEK}) \cdot 33\% = 5\,013 \text{ EEK}$

Pievienotās vērtības nodoklis: $(12\,000 \text{ EEK} / 1,20) \cdot 20\% = 2\,000 \text{ EEK}$

Kopā nodokļi: $3\,190 + 5\,013 + 2\,000 = 10\,203 \text{ EEK}$ mēnesī

2. Mainīgs labuma apmērs

Uzņēmuma darbiniekiem ir piešķirtas lietošanā darba devēja automašīnas un tiek veikta uzskaitē par braucieniem darba vajadzībām un braucieniem privātām vajadzībām. Šajā gadījumā automašīnas izmantošanai darba vajadzībām netiek piemēroti nodokļi, bet automašīnas izmantošanai privātajām vajadzībām ir piemērojami nodokļi, līdzīgi kā iepriekšējā punktā.

Papildus labuma vērtība, kas rodas, lietojot darba devēja automašīnu nesaimnieciskajām vajadzībām, tiek aprēķināta par kilometru šādā veidā:

- ▶ 3 EEK par kilometru, ja automašīna ir vecāka kā 5 gadus un tās motora tilpums ir līdz 2000 cm^3 (ieskaitot);

- ▶ 4 EEK par kilometru visos pārējos gadījumos.

Ja papildus labuma vērtība nesaimnieciskajiem braucieniem pārsniedz 4 000 EEK, tad maksimālais apmērs nodokļu piemērošana ir 4 000 EEK, tādējādi, šī apmēra pārsniegumam nodokļi nav piemērojami.

Pieņemot, ka uzņēmumam pieder 6 gadus veca automašīna un, veicot braucienų uzskaiti, tiek konstatēts, ka attiecīgajā mēnesī darbinieks privātām vajadzībām ir nobraucis 400 km, nodokļi no papildus labuma tiek aprēķināti šādi:

Papildus labuma vērtība: $4 \cdot 400 \text{ EEK} = 1\,600 \text{ EEK}$

Uzņēmumu ienākuma nodoklis: $1\,600 \text{ EEK} \cdot 21/79 = 425,32 \text{ EEK}$

Sociālais nodoklis: $(1\,600 \text{ EEK} + 425,32) \cdot 33\% = 668,36 \text{ EEK}$

Pievienotās vērtības nodoklis: $(12\,000 \text{ EEK} / 1,20) \cdot 20\% = 266,67 \text{ EEK}$

Kopā nodokļi: 425.32 + 668.36 + 266.67 = 1360,35 EEK mēnesī

Lai pamatotu automašīnas izmantošanu darba vajadzībām, kā arī lai noteiktu attiecīgā papildus labuma apmēru no automašīnas izmantošanas ar uzņēmuma saimniecisko darbību nesaistītām vajadzībām, darbiniekam vai darba devējam jāveic ieraksti braucienu uzskaites žurnālā (*log-book*), kurā, saskaņā ar Finanšu Ministrijas normatīvajiem aktiem, jābūt norādītam:

- ▶ Automašīnas īpašnieka vārdam, uzvārdam, personas kodam;
- ▶ Automašīnas datiem (automašīnas modelis, reģistrācijas numurs, utml.);
- ▶ Datums, nobraukuma rādītājs katra brauciena sākumā un beigās, kā rezultātā nobraukuma aprēķins privātajām vai saimnieciskajām vajadzībām;
- ▶ Brauciena mērķis (apraksts) saimnieciskajiem braucieniem.

Neatkarīgi no izvēlēta nodokļu piemērošanas variantā, uzņēmumam ir tiesības atskaitīt priekšnodokli par izdevumiem, kas saistīti ar automašīnas izmantošanu (degvielu, remontu).

Abos nodokļu piemērošanas variantos attiecīgos nodokļu apmērus uzņēmums iekļauj nodokļu atskaitēs. Uzņēmuma pienākums ir veikt nodokļu piemērošanu un nomaksu no attiecīgā papildus labuma.

Papildus labumam, ko zemnieku saimniecības un pašnodarbinātās personas gūst no automašīnas izmantošanas privātām vai ar saimniecisko darbību nesaistītām vajadzībām, iepriekš minētie nodokļi netiek piemēroti.

Attiecīgie normatīvie akti paredz izņēmumus gadījumiem, kad attiecīgajam papildus labumam nodokļi netiek piemēroti (piemēram, ja darba devējs nodarbina personu - invalīdu, kura lieto speciāli pielāgotu darba devēja automašīnu).

Igaunijas nodokļu administrācija neveic specifiskas aktivitātes attiecīgo nodokļu piemērošanas kontrolēšanai, taču tas var tikt darīts uzņēmumu pārbaudes ietvaros, kad var tikt izvērtēta veikto braucienu uzskaites dokumentācija.

4.2. Lietuva

Transportlīdzekļa vai cita darba devējam piederoša īpašuma lietošana bez maksas vai par samazinātu maksu ar uzņēmuma saimniecisko darbību nesaistītām vajadzībām tiek uzskatīta par papildus labumu un šobrīd netiek īpaši noteikts, kādā veidā šis labums ir nosakāms. Taču tiek plānots, ka arī Lietuvā tiks ieviesti īpaši nosacījumi, kas regulēs nodokļu piemērošanu attiecīgajam papildus labumam no 2010. vai 2011. gada.

Papildus labumam, kas rodas no darba devējam piederoša īpašuma lietošanas bez maksas vai par samazinātu maksu ar uzņēmuma saimniecisko darbību nesaistītām vajadzībām, tiek piemēroti šādi nodokļi:

- ▶ Iedzīvotāju ienākuma nodoklis (15% apmērā);
- ▶ Sociālais nodoklis (kopējā likme 30,98%, kas sadalāma kā 3% darba ņēmēja maksājāmā daļa un 27,98% kā darba devēja daļa);
- ▶ Veselības apdrošināšanas iemaksas (kopējā likme 9%, kas sadalāma kā 6% darbinieka maksājāmā daļa un 3% kā darba devēja daļa).

Lietuvā tiek plānots ieviest šādu papildus labuma un attiecīgo nodokļu aprēķina kārtību:

1. Ja automašīna ir darba devēja īpašumā

Lai noteiktu mēneša papildus labuma apmēru, automašīnas vērtībai tiek piemērots koeficients 0.75%, tādējādi iegūstot papildus labuma vērtību, kurai piemērojami attiecīgie nodokļi:

Automašīnas vērtība: 15 000 EUR;

Papildus labums: 15 000 EUR * 0.75% = 112.5 EUR;

Iedzīvotāju ienākuma nodoklis: 112,5 EUR * 15% = 16,88 EUR;

Sociālais nodoklis: 112,5 EUR * 30.98% = 34,85 EUR (kas sastāv no 3,38 EUR kā darbinieka maksājamās daļas un 31,47 EUR kā darba devēja maksājamās daļas);

Veselības apdrošināšanas iemaksas: 112,5 EUR * 9% = 10,13 EUR (kas sastāv no 6,75 EUR kā darbinieka maksājamās daļas un 3,38 EUR kā darba devēja maksājamās daļas).

Kopā nodokļi: 16.88+34,85+10,13 = 61,86 EUR mēnesī

Šīs kārtības piemērošanai, nav nepieciešams veikt braucienu uzskaiti, lai noteiktu kādā apmērā automašīna tiek izmantota darbinieka privātām vai ar uzņēmuma saimniecisko darbību nesaistītām vajadzībām.

Darba devējam ir pienākums ieturēt darbinieka sociālo iemaksu un veselības apdrošināšanas iemaksu daļu un iemaksāt to budžetā.

2. Ja automašīna tiek nomāta

Ja darba devējs automašīnu nomā (ieskaitot operatīvo nomu), attiecīgās nomas tirgus vērtība tiks uzskatīta par pamatu papildus labuma noteikšanai un nodokļu piemērošanai.

Piemēram, darba devējs nomā automašīnu, kuras nomas maksa mēnesī ir 1000 EUR. Izvērtējot braucienu uzskaites attaisnojuma dokumentāciju var secināt, ka darbinieks automašīnu privātām vajadzībām lietojis 10% apmērā. Attiecīgais papildus labums un nodokļu piemērošana tiek noteikta šādi:

Papildus labums: 1000 EUR * 10% = 100 EUR

Iedzīvotāju ienākuma nodoklis: 100 EUR * 15% = 15 EUR;

Sociālais nodoklis: 100 EUR * 30.98% = 30,98 EUR (kas sastāv no 3 EUR kā darbinieka maksājamās daļas un 27,98 EUR kā darba devēja maksājamās daļas);

Veselības apdrošināšanas iemaksas: 100 EUR * 9% = 9 EUR (kas sastāv no 6 EUR kā darbinieka maksājamās daļas un 3 EUR kā darba devēja maksājamās daļas).

Kopā nodokļi: 15+30.98+9 = 54,98 EUR mēnesī

Šīs kārtības piemērošanai, ir nepieciešams veikt braucienu uzskaiti, lai noteiktu kādā apmērā automašīna tiek izmantota darbinieka privātām vai ar uzņēmuma saimniecisko darbību nesaistītām vajadzībām. Attaisnojuma dokumentācija sagatavojama atbilstoši Finanšu ministrijas izstrādātajiem noteikumiem. Ja attaisnojuma dokumentācija nav tikusi sagatavota, maksimālā summa (t.i., nomas vērtība) tiek ņemta par pamatu nodokļa aprēķinam.

Pielikums Nr. 1

Priekšlikums	Apliekamā gūtā labuma/nodokļa noteikšanas princips	Apraksts	Apliekamais labuma apmērs	Nodokļu apmērs				Kopējās nodokļu izmaksas								
				Darbinieka VSAOI	Darba devēja VSAOI	IIN	UIN									
Nr. 2.1.	Fiksēta maksa par kilometru.	Papildus gūtais labums, kas izteikts kilometros, tiek reizināts ar noteiktu maksu par kilometru (piemēram, LVL 0.18), tādējādi iegūstot kopējo labumu, kas gūts no automašīnas izmantošanas darbinieka personīgajām vajadzībām. Piemēram, mēnesī ar attiecīgo automašīnu tiek nobraukti 1000 km, no kuriem, atbilstoši braucienu uzskaitē, 25%, jeb 250km tiek veikti konkrēta darbinieka personīgajām vajadzībām, savukārt 75% (t.i., 750 km) ar uzņēmuma saimniecisko darbību saistītām vajadzībām.	LVL 64.22*	LVL 5.78	LVL 15.47	LVL 13.44	-	LVL 34.69								
Nr. 2.2.	Fiksēts IIN apmērs.	Tiek noteikts fikss nodoklis mēnesī no papildus gūtā labuma LVL 10 apmērā, kas var tikt palielināts atbilstoši izmantotās automašīnas specifikācijai.	LVL 76.45**	LVL 6.88	LVL 18.42	LVL 16.00	-	LVL 41.30								
		Piemēram, automašīna, kura ir trīs gadus veca, ar motora tilpumu 3500cm ³ tiek lietota arī darbinieku personīgajām vajadzībām. Tiek noteikts fikss nodokļa apmērs LVL 10 apmērā, kam tiek pieskaitīts (ja nepieciešams) papildus nodoklis atbilstoši izmantotās automašīnas vecumam un motora darba tilpumam, kas tiek noteikts šādā veidā:														
		<table border="1"> <tr> <td><1 gads</td> <td>2-4 gadi</td> <td>5-10 gadi</td> <td>11-25 gadi</td> </tr> <tr> <td>LVL 5.00</td> <td>LVL 4.00</td> <td>LVL 3.00</td> <td>LVL 1.50</td> </tr> </table>							<1 gads	2-4 gadi	5-10 gadi	11-25 gadi	LVL 5.00	LVL 4.00	LVL 3.00	LVL 1.50
		<1 gads							2-4 gadi	5-10 gadi	11-25 gadi					
		LVL 5.00							LVL 4.00	LVL 3.00	LVL 1.50					
<table border="1"> <tr> <td>3001-3500cm³</td> <td>3501-4000cm³</td> <td>4001-4500cm³</td> <td>4501cm³<</td> </tr> <tr> <td>LVL 2.00</td> <td>LVL 3.00</td> <td>LVL 4.00</td> <td>LVL 5.00</td> </tr> </table>	3001-3500cm ³	3501-4000cm ³	4001-4500cm ³	4501cm ³ <	LVL 2.00	LVL 3.00	LVL 4.00	LVL 5.00								
3001-3500cm ³	3501-4000cm ³	4001-4500cm ³	4501cm ³ <													
LVL 2.00	LVL 3.00	LVL 4.00	LVL 5.00													
			**Apliekamais labuma apmērs ir aprēķināts, pamatojoties uz IIN LVL 16.00 apmērā													
Nr. 2.3.	Koeficienta piemērošana automašīnas vērtībai.	Lai noteiktu papildus gūtā labuma apmēru, par nodokļa aprēķina pamatu tiek ņemta automašīnas vērtība, kura tiek sareizināta ar koeficientu, kas izteikts procentuāli (piemēram, 0.75%). Šādā veidā tiek iegūts papildus gūtā labuma apmērs, kam piemērojami nodokļi. Piemērā ir salīdzināti nodokļu apmēri dažādu vērtību automašīnām (automašīnu vērtības ir aptuvenas), pieņemot, ka attiecīgās klases automašīnas ir trīs gadus vecas.	Mazā klase: LVL 4000	4000*0.75%=30	LVL 2.70	LVL 7.23	LVL 6.28	-	LVL 16.21							
			Vidējā klase: LVL 8000	8000*0.75%=60	LVL 5.40	LVL 14.45	LVL 12.56	-	LVL 32.41							
			Lielā klase: LVL 10 500	10 500*0.75%=78.75	LVL 7.09	LVL 18.97	LVL 16.48	-	LVL 42.54							
			Luksus klase: LVL 20 000	20 000*0.75%=150	LVL 13.50	LVL 36.14	LVL 31.40	-	LVL 81.04							
Nr. 2.4.	Saimniecisko un nesaimniecisko izmaksu proporcija.	Ar uzņēmumu ienākuma nodokli apliekamais uzņēmuma ienākums palielināms par to automašīnas izmaksu daļu, kas nav tieši saistītas ar uzņēmuma saimniecisko darbību. Piemēram, pieņemot, ka attiecīgās automašīnas izmaksas mēnesī ir LVL 250, tiek noteikts to izmaksu apmērs, kas nav saistītas ar uzņēmuma saimniecisko darbību (piemēram, 25%) un, par kuru apmēru palielinot ar uzņēmumu ienākuma nodokli apliekamo uzņēmuma ienākumu, tiek aprēķināts uzņēmumu ienākuma nodoklis (15%).	250*25%=62.50	-	-	-	LVL 9.38	LVL 9.38								